

se ob solnčnem, suhem vremenu grede, koder so posajene rastline, katere radi zalazujejo, kakor: šeboj, reseda, zelje, retkev, s smerekovimi vejami in pogostoma zalivajo. Dobro je pa tudi, če se ob kraji takih gred naseje kreša. Ker je seme poslednje rastline jako po ceni in ker hitreje raste, kakor imenovane cvetlice in zelenjad, lahko se bolhači, ki krešo posebno ljubijo, na ta način odvrtaajo od cvetlic in zelenjadi.

* **Kompostni kupi** naj se posade z bučami. Na ta način se pokrije nelep pogled, in dobe veliki, mesnati in nežni plodovi. Na eni rastlini se lahko pusti 6—8 buč, pa zaradi tega ne bodo nič manj debele. Če se postavi poleg vsake rastline stara škropilnica, iz katere skozi majhno luknjico vedno voda kaplja, bodo buče ne- navadno težke.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 98. Ali škoduje prasičem, kravam in drugi živini listje takih rastlin, ki so bile škropljene z modro galico? Pri nas imamo namreč latnike, katere bomo škropili zoper strupeno roso, spodaj pa sejemo salato, radič, zelje, koruzo za zeleno krmo itd., na katere sadeže tudi pada modra galica. (J. K. v B. na Primorskem.)

Odgovor: Vse govorice o škodljivosti bakrene galice so ničeve, saj pride tako malo bakra na rastline, da ni imena vredno, zlasti ako poprej dež izpere rastline. Kar je pa za človeško porabo ter tudi za krmo, to je pa lahko z malim trudom z vodo izprati. O tem bomo uže v prihodnji številki „Novic“ priobčili obširno razpravo.

Vprašanje 99. Je li ostala tekočina modre galice še rabna za drugo poznejšnje škropljenje. (H. D., župnik v V.)

Odgovor: Gotovo da, saj je bakrena galica sama ob sebi najboljša antiseptično sredstvo, ki zabranjuje razkroj, oziroma kvarjenje organskih snovi.

Vprašanje 100. Ako razstopljeno modro galico hranimo v viuski posodi, v kateri jo potem peljemo v vinograd, ali je posoda potem še rabna za vino. (H. D. v V.)

Odgovor: Posoda je še rabna, ako jo potem dobro osnažite, kar je seveda samo ob sebi umevno. Priporočamo Vam tako le ravnati: Precej kadar nehate rabiti sod za galično raztopino, izperite ga najprvo dobro z apneno vodo, katera naj nekaj časa ostane v njem. Vodo potem odlijte in izpirajte sod toliko časa, da teče iz njega popolnoma čista voda. Izprani sod prav dobro zažveplajte in hranite ga dobro zabitega. Predno ga porabite zopet za vino, morate ga seveda dobro izprati.

Vprašanje 101. Moj konj je dobil vrape, katerih mu ne moremo odpraviti. Vse kaže, da dobiva vrapaste noge tudi še drug moj konj. Rad bi vedel, kaj je temu vzrok, in kako vrape odpraviti? (F. F. v P.)

Odgovor: Ako menite s besedo „vrape“ konjsko bolezen ob biclji na nogi, katero bolezen Nemeec imenuje „Mauke“, naj Vam služi v pojasnilo to le: Vzroki vrapam niso natančno znani, le to vemo, da so nekateri konji bolj podvrženi tej bolezni nego drugi. Za vzroke smatrajo: Prehlajenje, hojo po snegu in snežnici ter po blatnih cestah, močvirnih pašnikih itd. Ta bolezen se najraje pojavlja ob vlažnih pomladih in jesenih. Tudi nesnaga jo pospešuje. Najprvo je rane izprati z mlačno vodo, v kateri je nekoliko mila (žajfe), potem pa nogo obvezati s suhimi otrobi in s predivom, čez katero se poveže povoj. Kadar je to opravljeno, pa izpirajte nogo vsak dan z mlačnim kameličnim čajem ter jo obvezujte, kakor smo gori povedali. Konj imej seveda suho steljo. Ako je gnojenje uže zelo močno, svetujemo Vam zdravljenje prepustiti izkušenemu živinozdravniku.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

169.

Zlati rudniki na Lachlanu.

Mnoge skušnje so me prepričale, da je neobhodno potreba ločiti se od Angleža in se zanašati na sebe, ako hočem v Avstraliji česa doseči. Ob enem sem sklenil da pojdem v Bathurst. Angležu je to zelo zamrzelo, zlasti še zategadelj, ker ga je žena dobro oštela, češ, da radi njegove lenobe nobeden ne bode v družbi ž njim delal. Poskušala sta oba, da bi me odvrnila od namena, ali nisem se dal premagati.

D drugega dne sem šel v les konja iskat, ali nisem ga mogel najti. Ukrali so mi ga ob zadnjih nemirih. Ubral sem toraj pot pod noge. Nenadoma zaslišim znan glas za seboj: „Winter!“ Ozrem se in zagledam vrhovnega komisarja Clouta.

„Kam pak? popraša me.

V Bathurst! Tu ni sreče.“

„Čemu v Bathurst! Poslušajte me. Idite rajše na Lachlan. Po noči so mi sporočili, da so tam dobili novo zlato žilo.“

„Kodi pa drži pot na Lachlan?“

„Nikoder! Krajine te so do sedaj puste in neobljudene. Grem prav v to stran, kos pota vas lahko spremim.“

Prišla sva k nekej strugi in obstala. Komisar mi je naročal, naj grem 40 angleških milj vedno poleg struge, in kedar pridem do ovčarne, naj poprašam, kako in kodi pa dalje. V dvanajstih dneh sem srečno dospel na Lachlan.

Krajina lachlanska ni videti, da bi imela zlato v sebi. In vendar ta kraj krije v sebi ogromne zaklade zlata. Te zlate rudnike so po naključju odkrili. Ob bregu

lachlanskem se širijo tečni pašniki, in v okolici je več ovčarn. Drugih ljudij tu ni bilo popreje. Nedavno je todi lezel s svojimi koli nek ovčar. Deset volov je imel vpreženih, pa je še komaj šlo. Ob nekej močarini je obstal, zakuril in zaspal. Zjutraj je našel dečak ovčarjev velik kos zlata v pepelu. Kakor hitro se je ta novica raznesla po okolici, koj so prišli izvedavi ljudje gledat in poskušat, ali bi se dalo kaj dobiti. In gleda, na samem površju so našli zlato, tu večje, tam manje kosove.

Koj so začeli diggerji vkup vreti. Na ta način je kmalu nastalo barakarsko mesto. Mnogi zlatokopi so začeli tudi jaške kopati, to pa je stalo dosta dela, ker je bilo treba globoko v zemljo iti. Tudi je bilo treba jaške dobro podpirati, in to je napravljalo velikih stroškov. Slednjič je poskusil nek Nемеc z Ljubeka s svojimi družabniki, da napravi jašek poleg samega močvirja, in v globini 114 črevljev je zadel na zlato žilo lati. Z kosovi, ki so jih vlačili iz jaška, tehtali se po funtu.

Kot blisk se je raznesla ta novica po vsej koloniji, in sedaj so jeli kar v trumah vreti diggerji na Lachlan. V šestih tednih je privrelo do 60 000 ljudij.

Ko sem prišel v kopanine, našel sem več stotin stanov, a na mestih cele kupe posekanega drevja, ki je bilo pripravljeno za podpore v jaških. Mnogi diggerji se še niso dela lotili, gledali so, da popreje stana in druge potrebščine uredi. Koj sem se polastil v pustem lesu mesta blizu omenjenega močvirja. Ves prostor so namreč koj v prvih dneh zemljemerci na claime zmerili. Vsak claim za štiri može, kakor veli zakon. Kakor veriga se je vlekla cela vrsta claimov. Kmalu sem dobil za svoj claim tri družabnike. Švicarja, Prusa in Bavarca, in koj smo mogli iti na delo. Da bi pa delo v jaških brzeje se odsedalo, pa tudi manj stalo, spojili so se družabniki dveh claimov v eno družbo in kopali en jašk. Tudi mi smo dobili takih družabnikov: dva Kanadca in dva Francoza. Eden Francoz je bil izboren tesar, kar nam je pozneje posebno prav hodilo. Delo smo si tako razdelili, da sta vedno po dva kopala v jašku, ostali pa so cepili hlode na primerne reklje za podpore v jaških. Prikopali smo 136 črevljev globoko, ali po zlatej žili še ni bilo sledu. Tudi sosedje naši niso imeli sreče. Vsak je uže menil, da dela prazno delo.

Naš družabnik Švicar je ves nejevoljen prodal svoj del za 6 funtov šterlingov, čez nekaj dni tudi Bavarec za 8 funtov. Kmalu na to so štirji Švedi, ki so kopali za nami, zadeli ob zlato žilo. To je napravilo mnogo vrišča. Koj so pritisnili kupci in hoteli na vsak način kupiti naše dele. Jaz sem prejel za svoj del 50 funtov šterlingov.

Brez premude smo začeli sedaj poleg Švedov kopati nov jašek, in v globini 140 črevljev smo srečno zadeli ob zlato žilo. Sedaj še le so nalegali na nas spekulant, ponujali so vsakemu po 200 do 800 funtov šterlingov za njegov del. Delo naše v jašku je bilo s

početka težavno in nevarno. V okolici je bilo mnogo vode in glina se je vedno trgala, tako, da so kooji naši komaj sproti odvažali vodo in glino. Po vrhu je bilo treba jašek znotraj dobro podpirati. No Francoz nam je delo znafno olajšal. Napravil je pri jašku poseben stroj. Na velikem lesenem kolesu sta bila privezana dva mehova od surove volovske kože. Eden meh je šel gori, eden doli. Tako smo vlekli glino iz jame. Za odpravljanje vode sta nam služila dva vedra od platna tako trdega in močnega, kakor so plahte na ladijah. Ves ta stroj sta nam gonila dva konja, eden po dnevu, eden po noči.

Na ta način smo kmalu prchiteli vse sosede. Okrog nas so nastajali hitro novi jaški. Tu in tam so zadel ob zlato, in naposled se je pokazalo, da ta na videz neznamen kraj krije pet bogatih žil v svojem drobu. Žile te so koj nazvali po legi in smeri: severna žila, južna žila, nova Kaledonija, Vitorija in princ Wales. Morda je še več žil skritih v drobu, ali do sedaj jih še niso mogli oslediti radi prevelike globine.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Iz državnega zbora.

Budgetna razprava 1890.

Govor poslanca Šukljeja

v državnem zboru dne 19. aprila 1890.

(Dalje.)

Pri tej priliki je rabil citat, kar se večkrat zgodi v pripravljenih govorih. Ta citat pa ni bil na pravem mestu. V zvezi s češko spravo je rabil pesnikove besede: „V mrzlih srcih zmrzuje zvestoba“. Ponavljam te besede, in zato mi bode odpustili oseben spomin. Prihodnje leto bode četrto stoletje, ko sem kot mlad vojak prvič stopil na češka tla.

Videl sem Češko leta 1866 za časa nesrečne vojske in pozneje ob pruskem zasedenju. Spominjam se še dobro onega časa, kar je naravno. Toda našel sem toliko dokazov srčne udanosti in zvestobe cesarju in državi med češkim narodom, da odločno povem g. dr. Gregru, da v srcu češkega naroda udanost državi in vladarski hiši nikdar ni in nikoli ne bode padla do ledišča. (Živahna pohvala na desnici.)

Gospod poslanec dr. Gregr se je tudi pritoževal — ne vem, ali je to zahvala ali očitanje — da niso povabili Mladočehov k obravnavam. Z mnogih strani se graja napaka, celo staročeški listi so zadnje dni tega mnenja. Dozdeva se mi, da bi bilo to brezvspešno. Mladočeška stranka je preveč bojovita — nemir je njen oživljajoči element —; ne bi dovolila sprave ker bi sama sebi izpodkopala obstanek. (Poslanec Salašek: Tako je!)

Gospod dr. Gregr trdi, da je češko-nemška sprava za češki narod neizmerna škoda, poguba. Gospoda moja!